

מראי מקומות, שיעור מאת הרב מאיר קפלן שליט"א

גיטין ע: - נשתטה משלח

1. משנה גיטין סז: מי שאחזו קורדייקוס ואמר כתבו גט לאשתי לא אמר כלום אמר כתבו גט לאשתי ואחזו קורדייקוס וחזר ואמר לא תכתבנו אין דבריו האחרונים כלום נשתתק ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו בודקין אותו שלשה פעמים אם אמר על לאו ועל הן הן הרי אלו יכתבו ויתנו:

2. גיטין ע: אר"ש בן לקיש כותבין ונותנין גט לאלתר ור' יוחנן אמר אין כותבין אלא לכשישתפה מ"ט דר"ל דקתני אין בדבריו האחרונים כלום ור' יוחנן אמר לך אין בדבריו האחרונים כלום דלכי מתציל לא צריך למיהדר אימלוכי ביה ולעולם אין כותבין אלא לכשישתפה במאי קמיפלגי ר"ל מדמי ליה לישן ור' יוחנן מדמי ליה לשוטה ור' יוחנן נמי לידמיה לישן ישן לא מחוסר מעשה האי מחוסר מעשה ור"ל נמי נידמיה לשוטה שוטה לא סמיה בידן האי סמיה בידן בישראל סומקא אגומרי וחמרא מרקא ומי אמר ר' יוחנן הכי והאמר רב יהודה אמר שמואל שחט בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו ותניא ראוהו מגויד או צלוב על הצליבה ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו הכי השתא התם דעתא צילותא היא וכחישותא הוא דאתחילה ביה הכא דעתא שגישתא היא ומי אמר שמואל הכי והאמר רב יהודה אמר שמואל שחט בו שנים או רוב שנים וברח מעידין עליו ואי ס"ד חי הוא אמאי מעידין עליו אמרי חי הוא וסופו למות אלא מעתה יהא גולה על ידו אלמה תניא שחט בו שנים או רוב שנים ה"ז אינו גולה הא איתמר עלה א"ר הושעיא חיישינן שמא הרוח בבלתו אי נמי הוא קירב את מיתתו מאי בינייהו איכא בינייהו דשחטיה בביתא דשישא ופירכס אי נמי דשחטיה בברא ולא פירכס:

3. גיטין כט: אמר רבה שליח בא"י עושה כמה שלוחין אמר רב אשי אם מת ראשון בטלו כולן אמר מר בר רב אשי הא דאבא דקטנותא היא אילו מת בעל מידי מששא אית בהו כולהו מכח מאן קאתו מכח דבעל קאתו איתיה לבעל איתנהו לכולהו ליתיה לבעל ליתנהו לכולהו

4. רש"י יג. ד"ה לא יתנו דגיטא לא הוי עד דמטי לידיה וכי מטי לידיה הא מית ליה משחרר ופקעה ליה רשותיה

5. ר"ן לד. ד"ה כתב ר"י ז"ל דגט שכ"מ עד סוף הדיבור

6. קצות החושן קפ"ח:ב - שאינם בני דעת. וראוי לספק היכא דהיה פקח בשעה שעשאו שליח וקודם שגמר השליח שליחותו נשתטה המשלח אי אזלינן בתר מעיקרא ובשעה שעשאו שליח פקח היה ועומד במקום המשלח, או אזלינן בתר בסוף והרי בשעת גמר השליחות נשתטה המשלח ובטלה שליחות. אמנם מצאנו שנחלקו בזה קמאי, דלדעת הרמב"ם (פ"ב מהלכות גירושין ה"ל טו) שכתב אם היה בריא בשעת מינוי שליחות ואח"כ אחזו חולי שטות דאם נתנו השליח ה"ל גט מן התורה, ואינו פסול אלא מדרבנן שלא יאמרו שוטה בר גירושין, ולדעת הטור (באה"ע סי' קכא) כה"ג הגט פסול מן התורה. ועיין פרי"ח הל' גירושין (סי' קכא ס"ג) שהעלה כדעת הרמב"ם, וכתב דאפי' גוסס דאינו בר גירושין אם עשאו שליח קודם ואח"כ נעשה גוסס נמי מהני שליחותיה וע"ש. ולדעת הרמב"ם דמן התורה הוי גט ואינו פסול אלא מדרבנן שלא יאמרו שוטה בר גירושין, א"כ הכא גבי ממון כה"ג לא אמרינן, אבל לדעת הטור דהוי מן התורה ביטול השליחות, כל שנשתטה בשעת גמר השליחות א"כ בממון נמי ליכא שליחות. אמנם אכתי צריך להתבונן לפי דעת הרמב"ם דלא מיבטל שליחות אפי' נשתטה בשעת גמר השליחות, ומשום דכבר עמד השליח במקום המשלח בשעה שעשאו, א"כ הא דתנן פ"ק דגיטין (יג, א) האומר תנו גט זה לאשתי, שטר שחרור זה לעבדי ומת, לא יתנו לאחר מיתה, ואמאי נימא כבר עמד השליח במקום המשלח, דהא גוסס או נשתטה נמי אין במעשיהם כלום ואמרינן כבר נעשה כמותו. ובתוס' שם פ"ק דגיטין (יג, א ד"ה לא יתנו) ז"ל:

וקמ"ל דאין גט לאחר מיתה אע"ג דבהדיא תנן פ' מי שאחזו דאין גט לאחר מיתה, הכא אצטריך לאשמעינן דאע"ג שמינה המגרש השליח בחייו לא חשיב להיות כמותו לאחר מיתה כאלו הוא עצמו קיים דלא חשיב גט לאחר מיתה עכ"ל, וכ"כ תוס' פ' מי שמת (ב"ב קנא, ב ד"ה תנו) ע"ש. והיא גופה קשיא דלמה לא יהיה השליח כמותו לאחר מיתה כיון דכבר נעשה שליח בחייו, וגוסס נמי הרי הוא כמת לדעת כמה פוסקים, ואפי"ה כל שמינה אותו לשליח קודם שהיה גוסס, דהשליח במקומו אפילו אחר שנעשה גוסס וע"ש פרי"ח. ונראה לי בזה דנהי דשלוחו כמותו אפי' אחר מותו, כיון דאיהו גופיה אלו בעי לשחרר את עבדו אחר שמכרו אותו לאחרים אפי' כבר עשה שליח לשחרר עבדו, וקודם שנתן השליח שחרורו חזר ומכרו לאחר תו לא מצי שליח לשחררו, כיון דאיהו גופיה אין לו רשות בו וכאחר הוא, וכן באשה כיון דמיתתה הבעל מתיר ותו לא אגידא ביה כלל, ומש"ה לא אמרינן ביה שלוחו כמותו, כיון דאיהו גופיה אחר שמת לית ליה רשות כלל לא בעבד ולא באשה כמ"ש, אבל בנשתטה או בגוסס כיון דאכתי זה עבדו וזו אשתו אלא שמחוסר דעת ויד לגרש, ולכן השליח שכבר נעשה במקומו והשליח בר דעת ושלוחו כמותו

7. אור שמח גירושין ב:ט"ו ד"ה ולכאורה

8. קהילות יעקב כ' בענייני שליחות אות ב'

9. חזון איש הל' גיטין פו: ב-ד

10. תוס' הרא"ש גיטין ע: ד"ה ור' יוחנן ורבי יוחנן אמר אין כותבין אלא לכשישתפה. ואפי' שתק ולא מיחה נמי דהא מדמה ליה ר' יוחנן לשוטה, וא"ת ולכשישתפה היאך כותבין כיון שהיה שוטה בנתיים כבר נתבטלה השליחות ונדחה, דלענין קרבן חשיב ליה דיחוי בפי' נגמר הדין, ובירושלמי מדמה הך דגט לקרבן דגרסי' בירושלמי מיחלפא שיטתיה דר' יוחנן ורשב"ל דאתפלגון נתחרש או נשתטה או נשתמד או שהורו ב"ד לאכול חלב ר' יוחנן אמר נדחית חטאתו, י"ל דהא דמדמה להו בירושלמי בעוד שאחזו קורדיקוס כי היכי דהוי דיחוי לענין קרבן הוי דיחוי לענין גט אבל לאחר שנשתפה נהי דלענין קרבן אינו חוזר ונראה לענין גט לא הוי דיחוי דכיון דידעינן דעתיה דניחא ליה הוי כאילו עתה עושהו שליח: